

Houten, 13 december 2018
Betreft: behandeling WMCZ

Aan de leden van de Eerste Kamer betrokken bij de behandeling van het wetsontwerp WMCZ

Geachte heer/mevrouw,

Onlangs is door de minister van Medische Zorg het wetsontwerp voor wijziging van de Wet Medezeggenschap Cliënten Zorginstellingen (WMCZ) aan uw Kamer aangeboden. Op 15 januari a.s. vindt in uw commissie het voorbereidend onderzoek plaats over dit wetsvoorstel.

KansPlus, een landelijke belangenorganisatie voor mensen met een verstandelijke beperking en hun naasten zijn we er blij mee dat het wetsontwerp eindelijk de Eerste Kamer bereikt heeft. De huidige WMCZ was na 22 jaar hard aan vernieuwing toe. Gelukkig worden cliënten en hun vertegenwoordigers de afgelopen jaren steeds meer gehoord in de zorgsector, maar in de WMCZ klonk dat helaas onvoldoende door. Op een aantal punten – zoals het instemmingsrecht bij een aantal onderwerpen – worden de cliënten in de nieuwe WMCZ met hun cliëntenraden nu versterkt in hun medezeggenschap.

KansPlus hoopt dat deze wet zonder vertraging door uw Kamer wordt aangenomen, maar we willen hierbij wel uw speciale aandacht vragen voor twee onderdelen die ons onziens om een reparatie vragen. Deze punten betreffen de **vergoeding voor ondersteuning van cliëntenraden bij geschillen die worden voorgelegd aan de Commissie van Vertrouwenslieden (CvV)**

1. Kosten voor juridische ondersteuning bij geschillen is geschrapt

In het in december 2016 door de minister van Medische Zorg aan de Tweede Kamer toegezonden wetsontwerp was vastgelegd dat cliëntenraden kosten voor externe bijstand konden maken indien zij een geschil willen voorleggen aan de CvV, evenals dat het geval is indien het geschil naar aanleiding van de uitspraak van de CvV wordt voorgelegd aan de rechter (welke uiteindelijk de Ondernemingskamer van het Gerechtshof te Amsterdam is geworden). Bij nader inzien veranderde de minister van gedachten. Middels de Nota van wijzigingen schrapte hij de plicht van de zorgaanbieder om bij geschillen die aan de CvV worden voorgelegd de kosten van externe bijstand te vergoeden. De overweging van de minister was dat het recht op vergoeding onnodige juridisering van de procedure en ongewenste kosten voor de

instelling met zich meebrengt. Toegevoegd werd in artikel 13 een lid 7 waarin werd bepaald dat de kosten van juridische bijstand niet behoeven te worden vergoed. Daarom komen deze in het voorliggende voorstel ten laste van de individuele leden van een raad (lees: cliënten en verwanten), tenzij de zorgaanbieder de kosten op vrijwillige basis vergoedt. We zijn van mening dat hiermee een bijzonder onrechtvaardige situatie dreigt te ontstaan.

Ongelijk speelveld

Op deze wijze ontstaat een ongelijk speelveld in lastige situaties. Bestuurders kunnen beschikken over interne (bedrijfs)juristen, geschoolde stafmedewerkers en daarnaast over externe juridische ondersteuning financieren met organisatiegelden. De cliëntenraden moeten deze kosten zelf betalen tenzij de zorgorganisatie vrijwillig een gebaar wil maken. De cliëntenraad beschikt niet over eigen middelen en wordt in het wetsvoorstel afhankelijk van de zorgverlener om een geschil te kunnen voorleggen aan de CvV of aan de rechter.

De afhankelijkheidsrelatie van de cliënt ten opzichte van de zorgaanbieder wordt hierdoor versterkt, want er is niets af te dwingen op basis van een recht. Helaas is in het verleden gebleken dat dit soort situaties geen sprookjes zijn.

Complexe wet

De huidige WMCZ, de honderden uitspraken van de landelijke CvV, de uitgebreide jurisprudentie van de reguliere rechtspraak en relevante juridische literatuur (bijvoorbeeld over wat redelijk en billijk is) maken de huidige WMCZ nu al complex. De jurisprudentie en literatuur blijven relevant voor de toekomstige situatie omdat veel artikelen zijn overgenomen. De complexiteit wordt nog groter als gevolg van vele nieuwe artikelen en waarin zo goed als zeker opnieuw interpretatie nodig zal zijn en waarom de cliëntenraden en/of de zorgorganisaties om zullen verzoeken. Voor een "gemiddeld" lid van een cliëntenraad, en dat geldt zeker voor onze achterban, is de juridische positie in een onderwerp veelal niet meer te overzien. Daarbij maakt het niet uit dat de CvV wel of niet laagdempelig is. KansPlus en andere cliëntenorganisaties bieden in procedures hulp, middels de helpdesk, maar een juridisch geschil vraagt om meer hoogwaardig juridisch kaliber en langdurige en verdiepende ondersteuning. Dat kunnen ook deze cliëntenorganisaties, die vrijwel uitsluitend opereren op basis van vrijwilligheid, onmogelijk opbrengen. Kostenbesparing kan in dit verband niet of nauwelijks een punt zijn. Het gaat om rond vijf tot zeven zaken per jaar. De minister geeft zelf in de schriftelijke ronde aan dat hij niet zo maar meer zaken verwacht (enerzijds meer onderwerpen, anderzijds een duidelijker wet).

De argumentatie van de minister over onnodige juridisering en ongewenste kosten wordt hiermee onderuit gehaald.

Amendement Stoffer en Van der Staaij: kosten juridische bijstand en redelijkheid

Van belang is ook dat door de Tweede Kamer bij amendement 30 (leden Stoffer en Van der Staaij) in het wetsvoorstel is opgenomen dat bij geschillen in

vervolgprocedures na de CvV of bij enquêteverzoeken (beide komen voor de Ondernemingskamer) alleen de *redelijke* kosten voor juridische bijstand worden vergoed door de zorgaanbieder (dus in plaats van de kosten zonder meer). Dit in lijn met andere te maken kosten door de cliëntenraad die ook redelijk moeten zijn. Indien het wetsontwerp van december 2016 gehandhaafd was (wat betreft de kostenvergoeding bijstand cliëntenraden bij geschillen voorgelegd aan de CvV) zou in het amendement ongetwijfeld zijn opgenomen dat ook deze kosten redelijk moeten zijn. Door amendement 30 is dus aanzienlijk minder reden ontstaan om het recht op kostenvergoeding bij “LCvV-geschillen” uit de wet te blijven houden. Door een dergelijke toevoeging zou immers geen sprake meer kunnen zijn van “ongewenste kosten” zoals de minister formuleerde.

VN-verdrag personen met een handicap

Daarnaast is het schrappen van het recht op vergoeding naar onze mening in strijd met de strekking van het door de Eerste en Tweede Kamer goedgekeurde VN-verdrag inzake personen met een handicap. Waaronder artikel 13 van het verdrag. In dit artikel wordt onder meer het volgende geformuleerd: “de Staten die Partij zijn waarborgen personen met een handicap op voet van gelijkheid met anderen de toegang tot een rechterlijke instantie, met inbegrip van procedurele en leeftijdsconforme voorzieningen, teneinde hun effectieve rol als directe en indirecte partij, waaronder als getuige, in alle juridische procedures, met inbegrip van de onderzoeksfase en andere voorbereidende fasen, te faciliteren”. Op voet van gelijkheid kunnen cliëntenraden die individuele cliënten vertegenwoordigen op basis van het wetsontwerp niet procederen voor de CvV. Immers er is geen sprake van voet van gelijkheid met de zorgaanbieder bij de *toegang* tot de CvV wanneer de ene partij wel vrijelijk over ondersteuning kan beschikken en de andere niet (cliëntenraden kunnen op basis van de Wet op de rechtshulp ook niet beschikken over gratis rechtshulp).

Wellicht zal de minister een bij wet in het leven geroepen geschillencommissie niet als rechterlijke instantie willen aanmerken, maar het is wel een belangrijk rechtsprekend orgaan met de bedoeling dat rechtvaardige oordelen worden uitgesproken en zo is er naar onze mening in ieder geval strijdigheid met de strekking van het VN-verdrag. Ook zal de minister wellicht redeneren dat het in genoemd artikel 13 gaat om personen en niet om organen – ook al is dat krachtens een wet - de belangen van personen behartigen. Ook dit argument zou naar onze mening in strijd zijn met de strekking van het verdrag. De cliëntenraden vertegenwoordigen immers de cliënten in een instelling. Daarnaast geeft het wetsontwerp niet alleen cliëntenraden en zorgorganisaties de mogelijkheid een geschil voor te leggen aan de CvV, maar kan ook een representatieve delegatie van cliënten of hun vertegenwoordigers dit in bepaalde in de wet genoemde situaties doen.

Voorts willen wij wijzen op “Rapportage aan het Comité voor de rechten van personen met een handicap inzake de eerste rapportage van Nederland” van het Comité voor de Rechten van de Mens van december 2018. Het College is wat betreft de uitvoering van artikel 13 van het verdrag bezorgd over de positie van mensen met een beperking in de stafrechtelijke procedure. Het College stelt onder meer dat mensen met een beperking die ondersteuning willen in de gelegenheid gesteld moeten worden die ondersteuning te ontvangen van een persoon van hun keuze. Naar onze mening kan een parallel getrokken worden met de door ons aan de orde gestelde situatie. Wij delen die bezorgdheid.

Wij vinden dat mensen met een verstandelijke beperking evenals de voor hen van belang zijnde organen, sowieso gelijke toegang tot het recht behoren te hebben. Een algemeen beginsel en norm die de overheid naar onze mening, al of niet op basis van internationale verdragen, systematisch zou moeten hanteren. De minister heeft in zijn stukken of tijdens de plenaire behandelingen in de Tweede Kamer niet duidelijk gemaakt dat zijn wetsvoorstel op het punt van gelijke behandeling van cliëntenraad en instelling is getoetst.

Conclusie

Onze vraag aan de Eerste Kamer is er bij de minister op aan te dringen zo spoedig mogelijk met een novelle te komen waarin deze onrechtvaardigheid gerepareerd wordt.

2. Alleen ‘redelijke’ kosten worden vergoed

Ons tweede punt is het volgende. Als gevolg van amendement 30 van Stoffer en Van der Staaij is een nieuwe situatie ontstaan: de kosten voor ondersteuning van de cliëntenraad bij rechtsprocedures bij de Ondernemingskamer dienen redelijk te zijn. Maar wie bepaalt wat redelijk is? Het laat zich voorzien dat zorgorganisaties en cliëntenraden daar heel verschillend over kunnen denken. Indien er een patstelling ontstaat zal de cliëntenraad (conform artikel 13, lid 3 onder a) wel naar de CvV kunnen stappen, maar in het wetsontwerp is niet vastgelegd dat het CvV met spoed bijeen dient te komen indien zich dit soort geschillen voordoen. Een gemiddelde zaak duurt al twee tot drie maanden na het indienen van het verzoek om een uitspraak. Ook bemiddeling door de CvV zal de nodige tijd kosten. Een inhoudelijke uitspraak over het geschil zelf zal dus opgeschoven worden en zo extra veel tijd kosten. De meeste zaken die aan de CvV worden voorgelegd dulden voor beide partijen meestal geen maanden uitstel. Van belang is dus dat de CvV's door de minister worden opgeroepen en in staat gesteld om in geschillen over de vraag wat qua kostenvergoeding redelijk is met spoed een uitspraak te doen of een bemiddeling te starten. In elk geval zou dat ten aanzien van het landelijke CvV moeten gelden, waar verreweg de meeste organisaties in het land bij zijn aangeloten. Een en ander kan zonder wetswijziging. Wij denken dat een oproep van de minister en het ter beschikking stellen van wat financiële middelen zal volstaan. Landelijke partijen kunnen een en ander vervolgens vastleggen in het reglement van de landelijke CvV.

Conclusie:

We vragen aan de Eerste Kamer er bij de minister op aan te dringen voldoende middelen ter beschikking te stellen voor het voeren van noodzakelijke procedures, en aan de CvV te verzoeken een spoedprocedure te ontwikkelen waardoor snel een uitspraak gedaan kan worden over de redelijkheid van te maken kosten.

Wij hopen van harte, dat u onze twee bovenstaande punten in de Kamer aan de orde zult stellen en ondersteunt.

Met vriendelijke groet,

Namens bestuur van KansPlus

J.P.S. van de Siepkamp
Voorzitter

i.a.a. Commissie voor VWS Eerste Kamer, p/a: warmolt.deboer@eerstekamer.nl